

نگارش : فیروز تقی زاده متقی (۱) (مؤسسه بررسی آفات و بیماریهای گیاهی)

بحثی پیرامون موش خاردار ایران (۲)

در سال ۲۵۳۳ شاهنشاهی آقای رحیم صالحی برای نخستین بار چند نمونه از این جونده را از چاه بهار گردآوری کرده و برای کلکسیون مؤسسه آوردند ولی کتابهای خارجی وجود آنها در ایران از مدتها پیش ذکر کرده اند .

مشخصات

نیمه دوم پشت جانور تا محل اتصال دم از خارهای کوچکی پوشیده شده است . دم بلند و نزدیک ۹ درصد درازای بدن را تشکیل داده و از فلس وازموهای نسبتاً بلند و تنگی پوشیده شده است . بقیه بدن از موهای نرمی مستور میباشد .

رنگ عمومی بدن قهوه‌ای روشن و مخلوط باموهای سیاه رنگی است که هرچه بطرف دم نزدیک میشود از تعداد موهای سیاه کاسته میشود بطوریکه در اطراف دم دیگر موی سیاه دیده نمیشود . رنگ زیر شکم و گلو سفید رنگ است (شکل ۱)

سوراخ سق دهان (Palatal foramina) دراز و کشیده میباشد قسمت قدامی (Mesopterygoid fosse) با استخوان پوشیده شده است .

گوشها نسبتاً درشت و مشخص هستند. دندان اول آسیاب (M1) سه ریشه دارد و رشد دندان سوم (M3) کوچک مانده است تعداد پستان ۴ عدد است . معدل اندازه‌ها در نمونه‌های موجود بشرح زیر میباشد :

طول سروبدن ۹۵/۱ میلی‌متر

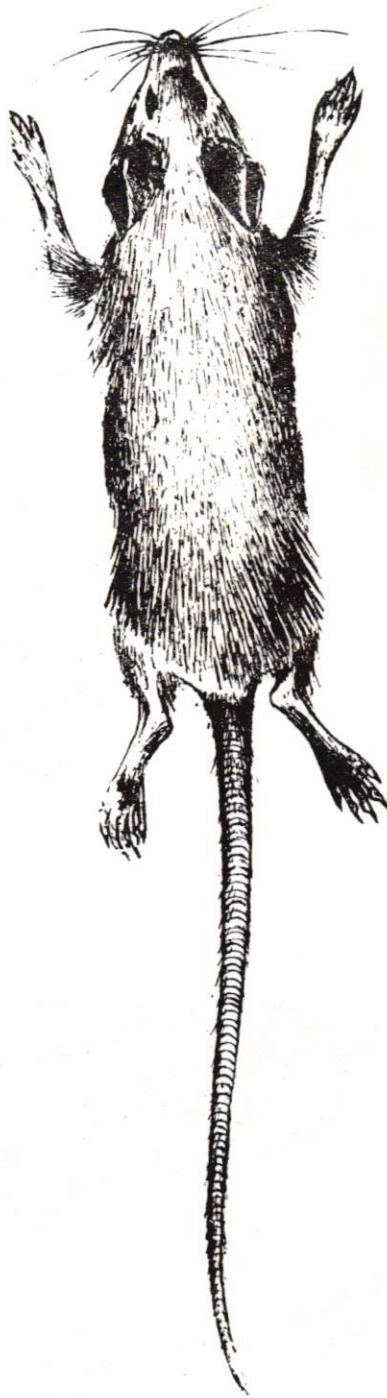
طول دم ۹۲ میلی‌متر

طول پنجه‌های عقب ۱۷/۸ میلی‌متر

طول سروبدن
طول دم
طول پنجه‌های عقب

(۱) فیروز تقی زاده متقی - تهران ، صندوق پستی ۳۱۷۸

(2) *Acomys cahirinus* Desmarest 1819 (MURIDAE)

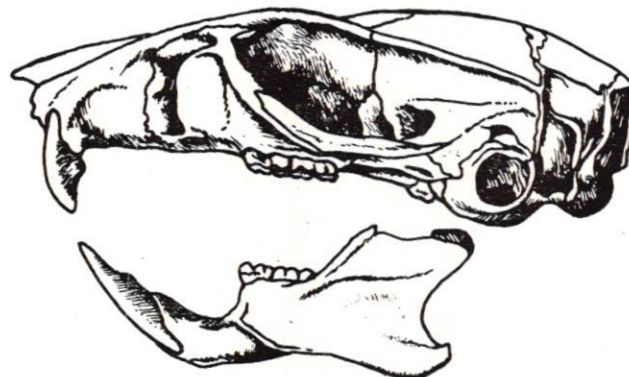
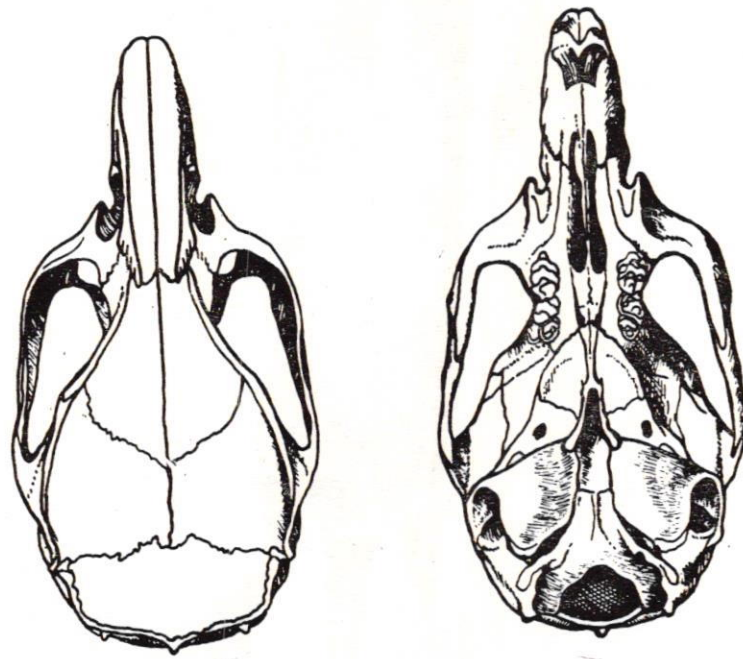
شکل ۱ - موش خاردار *Acomys cahirinus*
(Original)

۲۳ میلیمتر
۳۰/۴ میلیمتر
۵/۱ میلیمتر

طول گوش
طول جمجمه
Bullae طول

طول شیار دندان آسیاب
Palatal foramina طول

۶/۶ میلیمتر
۶/۸ میلیمتر (شکل ۲)

شکل ۲ - جمجمه موش خاردار: سمت راست بالا جمجمه از رو، سمت چپ بالا جمجمه از پشت، پائین نیمرخ جمجمه فک بالا و پائین (شکل از (ELLERMAN 1941)

درباره این موش ELLERMAN 1941 پس از بازدید ۲ نمونه از ۳۸ فرم موجود جنس *Acomys* نتیجه میگیرد که این گونه مخصوص مناطق Palearctic جنوبی و افریقا بوده و از لحاظ طبقه بندی وضع آنها روشن نشده است.

مشارالیه در همین کتاب این جنس را بدو گروه تقسیم کرده است :

۱ - Cahirinus group - ۲ Subspinosus group گروه اول یعنی Cahirinus را بسه بخش (Section) :

Wilson section, Typical section, Russatus section قسمت نموده است که در جزو Typical section دوگونه *A. dimidiatus* و *A. cahirinus* را آورده است. در همان صفحه معتقد است که طبق نظرات FLOWER & AHARONI دوگونه فوق احتیاج به بررسی مجددی دارند .

ELLERMAN 1948 بعد ها موش خارد ارچاه بهار را بنام *Acomys cahirinus dimidiatus* Cretzchmar 1826 نامگذاری کرده و مشخصاتی که ذکر نموده است با نمونه های موجود در مؤسسه (باستثنای یک مورد) تطبیق مینماید .

مناطق انتشار

ELLERMAN 1941 مناطق انتشار این موش را در ایران در بوشهر و چاه بهار ذکر کرده است و MISONNE 1959 مناطق انتشار آنرا همان بوشهر و چاه بهار قید کرده است. LAY 1961 موش خاردار ایران را *Acomys dimidiatus* نوشته و مناطق انتشار آنرا به نقل قول از ELLERMAN در فارس (بوشهر) و باستاند نوشته های WRONGTON در کرمان (چاه بهار) ذکر کرده است. و شخصاً نمونه آنرا از فارس (پنج کیلومتری جنوب شرقی پل آبگینه) جمع آوری نموده است .

باستناد همین توضیحات مناطق انتشار آن در خارج از ایران در اطراف بحریمیت (وادی زرکه) ، فلسطین (اورشلیم) ، صحرای سینا (وادی نعش) ، عربستان (طایف) ، عراق ، سند ، هندوستان ، لیبی و مصر میباشد .

از لحاظ زیست شناسی و اقتصادی وضع این موش هنوز در ایران بررسی نشده است .